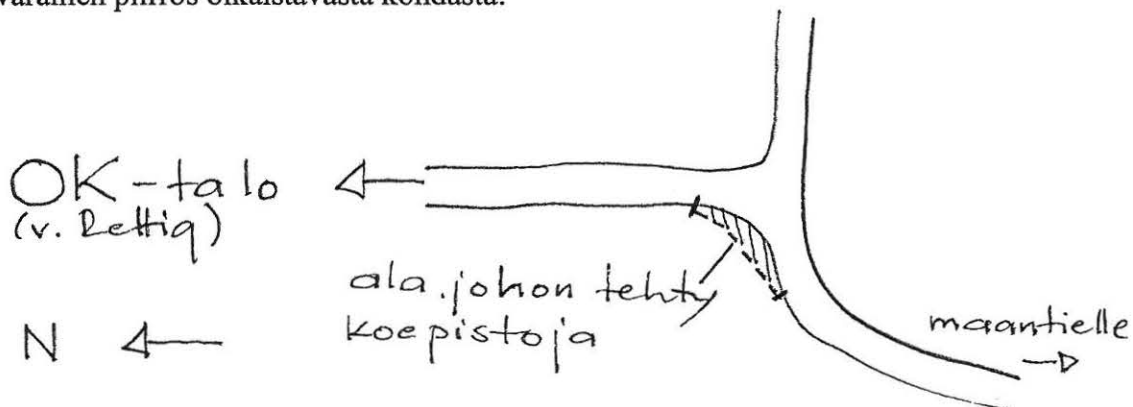

VALKEAKOSKI HIITTIÄNMÄKI**Yksityistien mutkan oikaisu****Tarkastus 19.11.2004 Ulla Lähdesmäki**

Pirkanmaan maakuntamuseo teki vuonna 2004 arkeologisen valvonnan Valkeakosken Hiittiänmäen muinaisjäännösalueella. Tutkija Ulla Lähdesmäki valvoi alueella kaivinkoneen työskentelyä sähköpylväiden uusimisen yhteydessä (ks. valvontatyön raportti/Pirkanmaan maakuntamuseo, U. Lähdesmäki 2004).

Valvonnan yhteydessä maanomistajan edustaja suunnittelija Reino Oksanen tiedusteli maakuntamuseolta mahdollisuutta tehdä samassa yhteydessä pienimuotoinen tien oikaisu kohdassa, jossa Ann von Rettigin omistamalle OK-talolle erkaneet tie yksityistiestä. Maastossa asiaa tarkasteltaessa havaittiin, että ko. kohdassa maasto nousee ja samalla tie muodostaa melko jyrkän mutkan pohjoissuuntaan pihaa kohti. Oikaisu tuli ajankohtaiseksi, koska OK-taloon suunniteltiin talousrakennuksen rakentamista ja hankkeen edellyttämät rakennusmateriaalikuljetukset ja mm. betoniauto tulisivat ajamaan tontille lähiaikoina. Lisäksi jätteenkuljetusautolla on ollut ongelmia päästä mutkasta kääntymään OK-talolle. Tiet ovat kyseisessä kohdassa hyvin kapeat ja maaston nousu jyrkähkössä mutkassa tekee raskaiden kuljetusautojen käyttämisen selvästikin vaikeaksi.

Käsivarainen piirros oikaistavasta kohdasta:

Koska kyseessä oleva kohta on vielä Hiittiänmäen muinaisjäännösalueen rajauksen piirissä, oikaisun mahdollisuus selvitettiin Museoviraston arkeologian osastolta. Maakuntamuseon tutkija Ulla Lähdesmäki teki oheiseen piirrokseen merkityt koepistot oikaistavassa kohdassa 19.11.2004, jolloin maasto oli vielä lumetonta ja sulaa (5 kpl, halkaisijat n. 45 cm).

Paikalla kasvoi kuusimetsää. Humuskerroksessa esiintyi n. 10-15 cm vahvana kerroksena hiilen ja noensekaista maata. Sen alta paljastui punaruskea hiekkakerros, jonka pinnassa oli vielä hieman nokimaata. Hiekkanekainen, osittain kivinen maa oli pinnasta syvemmälle kaivettaessa puhdasta eikä siinä havaittu kulttuurimaata, esineitä tai muuta kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Tien oikaiseminen n. 22 m matkalla (oikaisun etäisyys nykyisestä tien reunasta enimmillään n. 2,5 m) katsottiin edellä kuvatun perusteella mahdolliseksi.

Ulla Lähdesmäki

Tampere 10.7.2006

TYÖHANKKEEN ARKEOLOGINEN VALVONTA VALKEAKOSKEN HIITTIÄNMÄEN MUINAISJÄÄNNÖSALUEELLA 2004

VALKEAKOSKI, SAARI/SILLANTAKA, HIITTIÄNMÄKI, KALMISTOMÄKI LOUNAASTA.

Kunta	Valkeakoski
Hankkeen tyyppi	Valvonta
Hankkeen lyhyt kuvaus	Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Ulla Lähdesmäki valvoi 9.11.2004 Valkeakosken Hiittiänmäen muinaisjäännösalueella työhankkeen toteutusta. hanke koski uusien sähköpylväiden pystyttämistä muinaisjäännösalueen luoteisreunassa. Hiittiänmäki on rautakautinen kalmisto, missä sijaitsee yli 40 röykkiötä.
Vastuutaho/vastuhenkilö	Pirkanmaan maakuntamuseo/Ulla Lähdesmäki
Hankkeen alkupvm	9.11.2004

Johdanto

Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Ulla Lähdesmäki valvoi virkatyönä 9.11.2004 Valkeakosken Hiittiänmäen muinaisjäännösalueella sähköpylväiden pystytystä. Työhanke toteutettiin yksityisen maanomistajan hankkeena (Ann von Rettig, Hiittiönmäen tila 1:148) ja se koski vanhojen sähköpylväiden vaihtamista uusiin ja joidenkin uusien pylväiden pystyttämistä. Näistä valvontaa edellytti yhden vanhan pylvään siirtäminen (pylväspaikka 7) ja kahden uuden pylvään pystyttäminen (pylväspaikat 5 ja 6).

Hiittiänmäen kalmisto (1. lk) on laaja, n. 42 maansekaista kiviröykkiötä käsittävä kokonaisuus. Työhanke sijoittui kalmiston luoteisreunaan, alueella kulkevan yksityistien läheisyyteen. Kaivuutyöt teki koneurakointi Keijo Eerola ja sähkötöiden urakoinnin EnPower. Hanketta koskee Pirkanmaan maakuntamuseon lausunto diar. 249/5423/2004.

Kuvaus

Valvontatyö toteutettiin yhden päivän aikana 9.11.2004. Koska pylväiden vaihtamisessa tai uusien pystyttämässä on kyse hyvin pistemäisestä maastotoimenpiteestä, valvonnan katsottiin riittävän tässä tapauksessa (paikat sijaitsivat muinaisjäännösalueen reunassa).

Maasto oli havumetsää kasvavaa, maapohja hiekkaa, jossa oli joukossa runsaasti eri kokoisia kiviä. Hiittiänmäen alue on luontaisesti hyvin kivikkoista. Työ tehtiin siten, että kapeakauhaisella kaivinkoneella ja osittain lapiolla poistettiin maa vanhan pylvään ympäriltä n. 70 cm leveydeltä pylcäs keskipisteenä. Pylväs nostettiin koneellisesti pois ja kuoppa täytettiin (7) tai uusi pylväs sijoitettiin kuoppaan, joka täytettiin ensin käsin lapiolla ja lopuksi koneellisesti. Pylväiden ympäristö tasoitettiin ja siistittiin lopuksi koneella ja lapiolla.

Kussakin kuopassa pintakerroksen puososti ohut n. 8-10 cm vahva sammal-, humus- ja turvekerros, jonka alta paljastui hiekkamaa. Jokaisessa pylväspaikassa havaittiin pinnan jälkeen vaihtelevan vahvuinen (n. 18-20 cm) ruskeankeltainen hiekka, jossa ei kuitenkaan havaittu hiiltä, nokimaata tai esineitä. Osaksi maa seulottiin, muutoin se käytiin läpi lapiolla ja lastalla erottelemalla. Kaikissa kuopissa hiekan seassa oli koko kuopan syvyydeltä vaihtelevan kokoisia kiviä. Ruskean hiekkakerroksen alta tuli esille tummankeltainen hiekka, joka jatkui karkeahkona kuopan pohjaan asti. Pylväiden kuopat kaivettiin n. 1-1,4 m syviksi. Lisäksi kaivettiin harusten paikat, joissa havainnot olivat samankaltaiset kuin pylväspaikoissa. Harukset sijoitettiin n. 4 m pylväistä.

Valvonnan aikana havaittiin, että ylimmät maakerrokset humuksen ja sammalen alapuolella olivat ruskeankeltaista hiekkamaa. Merkkejä hiilestä, nokimaasta, muinaisjäännökseen liittyvästä rakenteesta tai esineistä ei tavattu eikä ruskeaa maatakaan voi pitää varsinaisena likamaana, vaikka se väriltään sellaista muistuttikin.

Tampere 7.2.2006

Ulla Lähdesmäki

LIITTEET

YLEISKARTTA (valvonta-alueen sijainti Saaren/Sillantaan kylissä)

KARTTA PYLVÄSPAIKKOJEN SIJAINNISTA

LUETTELO DIGITAALIKUVISTA

VALOKUVALIITE

ALUE

Kunta	Valkeakoski
Kylä tai kaupunginosa	Saari/Sillantaka
Alueluokka	Hallinnollinen alue

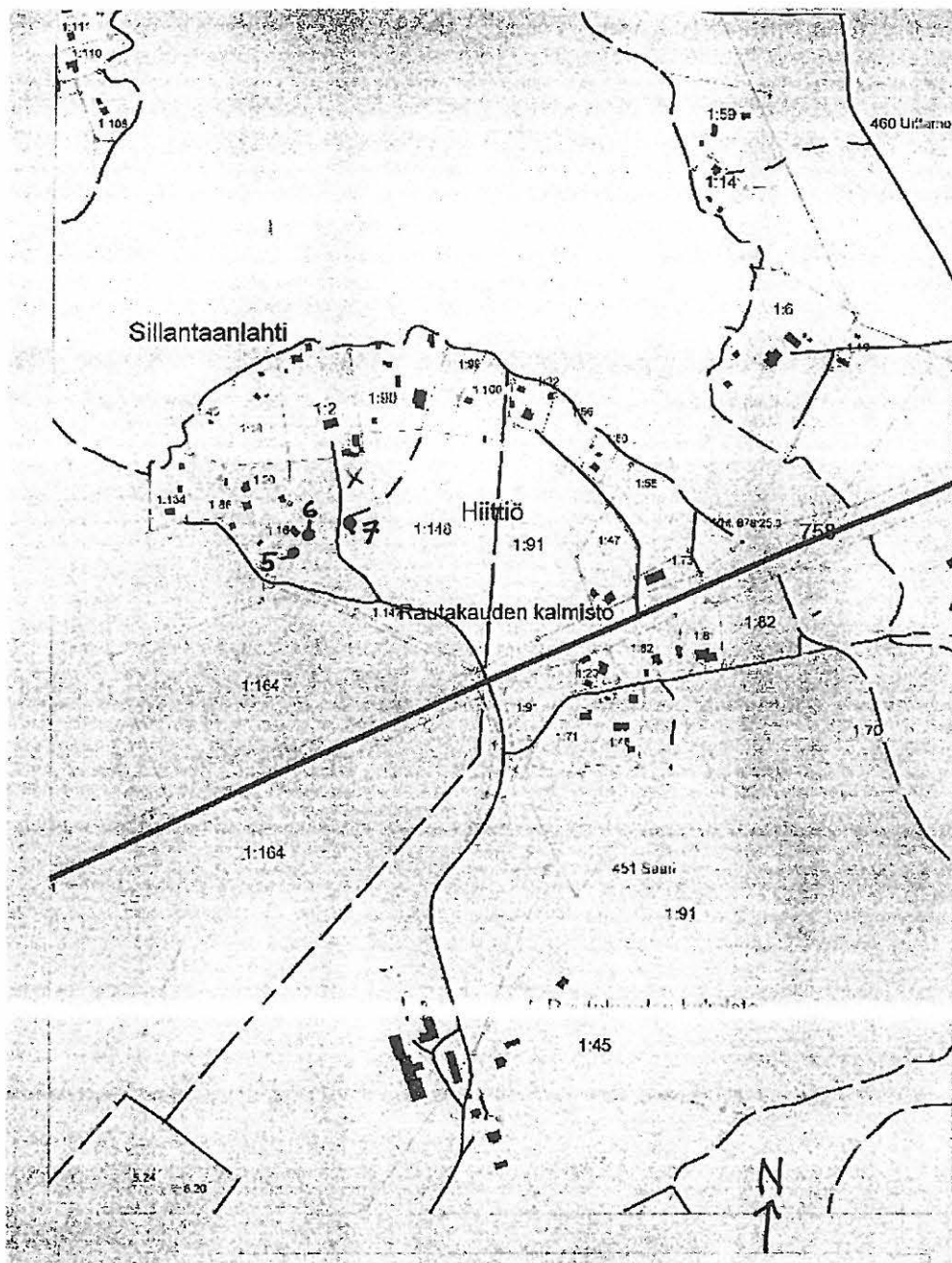
Arkisto- ja rekisteritiedot

HIITTIÄNMÄKI

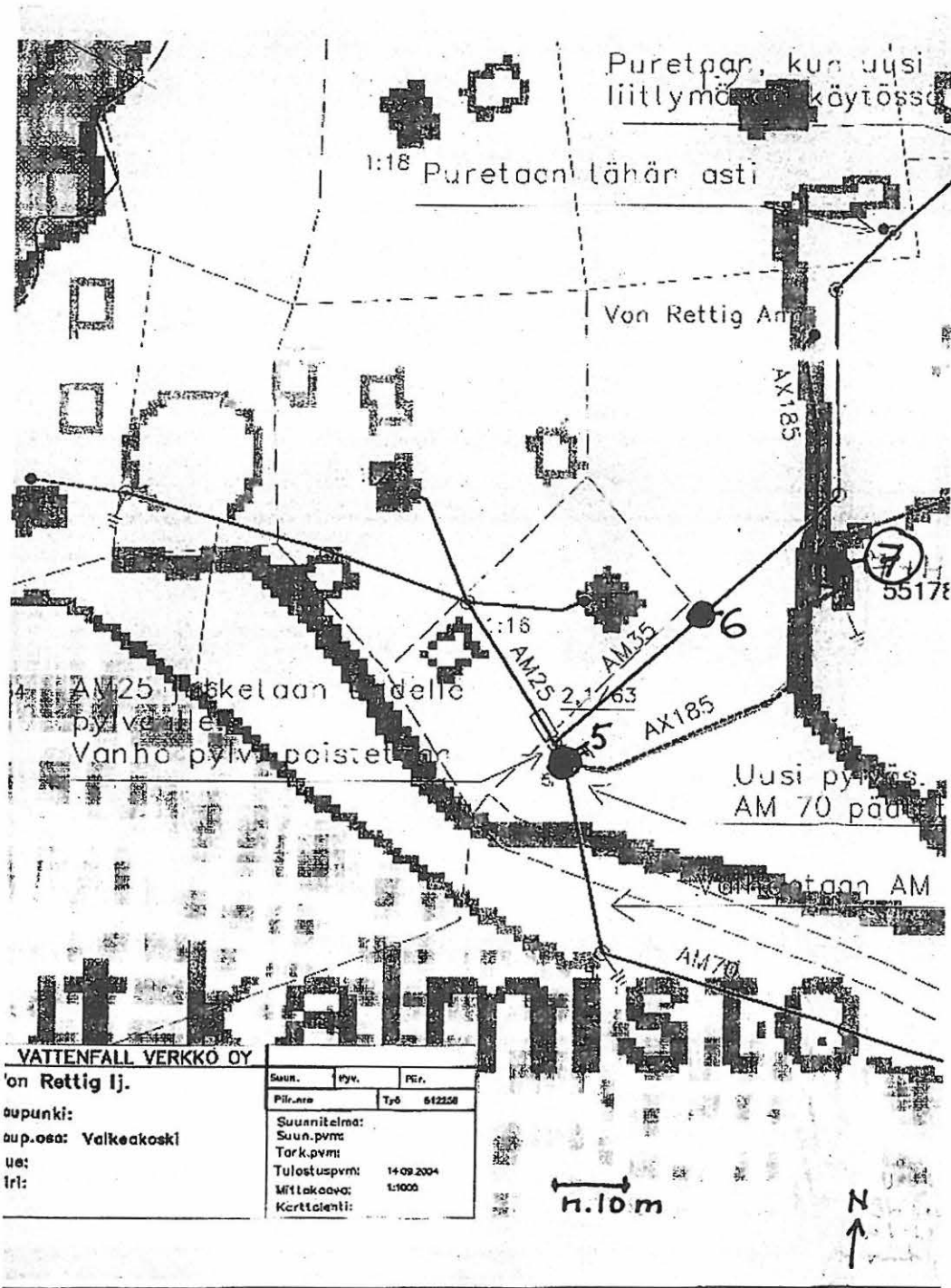
Kunta	Valkeakoski
Kylä	Sillantaka ja Saari
Kohdenimi	Hiittiänmäki
Muinaisjäännöstunnus	908 010 008
Inventointinumero	
Muinaisjäännöstyyppi	hautapaikat
Muinaisjäännöstyyppitarkenne	hautaröykkiöt
Ajoitus	rautakautinen
Selkeä ajoitus	
Rauhoitusluokka	1
Lukumäärä	1
Aikaisemmat tutkimukset	Inventointi Esko Sarasmo 1945 Kaivaus C.F. Meinander 1960 Tarkastus Anna-Liisa Hirviluoto 1960 Kaivaus Liisa Erä-Esko ja Paula Purhonen 1980 Inventointi Juha Laurén 1989
Peruskarttanumero	2132 02
Peruskartan nimi	SÄÄKSMÄKI
X1-koordinaatti	6784 260
Y1-koordinaatti	2501 080
Z1-koordinaatti	0090
P1-koordinaatti	6787 914
I1-koordinaatti	3339 640

Kiinteistötiedot

Kiinteistötunnus	1:148
Kiinteistönimi	Hiittiönmäki
Maanomistaja	Ann von Rettig
Osoite	
Lisätietoja	
Tarkastus	Ulla Lähdesmäki 2004
Sijainti ja maasto	Kalmisto sijaitsee metsäisen Hiittiänmäen kaakkoisrinteellä, Sillantaanlahden kaakkoispuolella.
Kohteen kuvaus	Kuusi- ja mäntymetsässä, osittain loivasti nousevassa rinteessä, osittain mäen alaosan tasanteilla sijaitsee 42 röykkiötä, joista osa on rakennettu kivistä ja osa on kiven- ja maansekaisia. Tutkimusten mukaan kalmisto on ollut käytössä 300-luvulta viikinkiajalle (800 AD).
Inventointilöydöt	-
Lähilöytöjä	Kalmiston etelä- ja lounaispuolella puolella sijaitsevat Taka-Saaren, Päivölän ja Päivölän puutarhan rautakautiset kalmistot ja kuppikivet.

Yleiskartta valvonta-alueen sijainnista. Pylväspaikat merkitty mustin ympyröin.

Kartta pylväspaikkojen 5-7 sijainnista kalmiston luoteisreunassa.

Valkeakoski, Hiittiänmäki
Työhankkeen arkeologinen valvonta 2004 Ulla Lähdesmäki

LUETTELO DIGITAALIKUVISTA

Kuvat Ulla Lähdesmäki. Kuvat luetteloitu Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön arkistoon.

Digitaalikuvat Valkeakoski Hiittiänmäki valvonta 2004

nro	aihe	kuvaussuunta
DSCN 0003	Yleiskuva Valkeakosken Hiittiänmäen alueesta.	lännestä
9945	Pylväspaikka 6	etelästä
9955	Kaivinkone pylväspaikalla 5	kaakosta
9957	Pylväspaikka 5	lounaasta
9959	Pylväspaikka 5	etelästä
9960	Pylväspaikka 5	lounaasta
9988	Pylväspaikka 7	etelästä

VALOKUVALIITE

Yleiskuva Valkeakosken Hiittiänmäen alueesta Sillantaan kylässä. Kuvattu lounaasta. Kuva Ulla Lähdesmäki.

Mäen laella pylväspaikka 7: oikeassa reunassa vanhan, siirretyn pylvään sijainti. Kuva U.L.

Pylväspaikka 6, vanhaa pylvästä kaivetaan esille. Kuva Ulla Lähdesmäki.

Pylväspaikka 5, vanhan pylvään poistaminen. Pylvään vieressä vanha kivikaita. Kuva Ulla Lähdesmäki.

Pylväspaikka 5 uuden pylvään pystytyksen jälkeen, kiviaidan vieressä. Kuva Ulla Lähdesmäki.

Kaivinkone pylväspaikalla 5. Kuva Ulla Lähdesmäki.